

REPUBLIKA
SLOVENIJA
VRHOVNO
SODIŠČE

VSRS Sodba II Ips 69/2020

Sodišče: Vrhovno sodišče

Oddelek: Civilni oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSRS:2022:II.IPS.69.2020

Evidenčna številka: VS00054137

Datum odločbe: 02.03.2022

Opravična številka II.stopnje: VSM Sodba I Cp 939/2019

Senat: Karmen Igljč Stroligo (preds.), dr. Mateja Končina Peternel (poroč.), mag. Nina Betetto, dr. Ana Božič Penko, Vladimir Horvat

Področje: OBLIGACIJSKO PRAVO - ODŠKODNINSKO PRAVO - POGODBENO PRAVO - PRAVO EVROPSKE UNIJE - VARSTVO POTROŠNIKOV

Institut: pogodba o organiziranju potovanja - paketno potovanje - kršitev pogodbe - odgovornost organizatorja potovanja - pogodbeno odškodninska odgovornost - povrnitev nepremoženjske škode - kršitev osebnostnih pravic - duševna integriteta - izguba užitka počitnic - izguba užitka dopusta - duševne bolečine zaradi izgubljenega užitka počitnic ali dopusta - pravična denarna odškodnina - višina odškodnine - odmera odškodnine - dopuščena revizija - zmotna uporaba materialnega prava - ugoditev reviziji

Zveza: OZ člen 179, 246, 883, 890, 892. ZVPot člen 57g, 57g/1, 57e, 57e/2. Direktiva Sveta z dne 13. junija 1990 o paketnem potovanju, organiziranih počitnicah in izletih člen 5

Jedro

Pri odmeri denarne odškodnine za nepremoženjsko škodo zaradi izgube užitka na dopustu je z vidika načela individualizacije višine odškodnine pomembno subjektivno doživljanje oškodovanca ob izgubi užitka na dopustu, z namenom upoštevanja pomena prizadete dobrine in namena odškodnine za nepremoženjsko škodo, tako da ta ne bi podpirala teženj, ki niso združljive z njeno naravo in namenom, pa so v okviru načela objektivne pogojenosti višine odškodnine pomembni tudi naslednji dejavniki: dogovorjeni namen, lastnosti in cena potovanja ter intenzivnost in trajanje kršitve pogodbe.

S ceno potovanja ter njegovim dogovorjenim namenom in lastnostmi so začrtani okviri utemeljenih pričakovanj glede dopustniškega užitka (utemeljeno pričakovani užitek na dopustu). Za višjo ceno so pričakovanja glede kakovosti dopustniških doživetij utemeljeno višja. Nenazadnje je to običajno tudi razlog, ki vpliva na višino cene potovanja. Prav tako bodo pričakovanja višja pri enkratnih (na primer poročnih) ali dlje časa načrtovanih potovanjih. Intenzivnost in trajanje kršitve pogodbe v razmerju do utemeljenih pričakovanj pa pomembno vplivajo na oceno intenzivnosti izgube užitka. Zgolj neznatne pomanjkljivosti ne zadoščajo za prisojo odškodnine. Ob tem je treba upoštevati tudi trajanje potovanja, saj pri krajših potovanjih praviloma že dan ali dva trajajoča kršitev pogodbe ne bo pomenila zgolj neznatne škode.

Izrek

I. Reviziji se delno ugodi in se sodbi sodišč druge in prve stopnje glede odškodnine za nepremoženjsko škodo zaradi izgube užitka na dopustu spremenita tako, da je tožena stranka dolžna tožnikoma plačati vsakemu po 160,00 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od od 21. 1. 2016 dalje do plačila, sicer pa se zahtevek za plačilo odškodnine za izgubljeni užitek na dopustu zavrne.

Tožnika morata nerazdelno v 15 dneh od vročitve te sodbe povrniti toženi stranki njene stroške pred sodiščem prve stopnje v znesku 1.121,11 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od prvega naslednjega dne po izteku roka za izpolnitev obveznosti, določenega v tej točki izreka, do plačila.

Tožnika morata nerazdelno v 15 dneh od vročitve te sodbe povrniti toženi stranki njene pritožbene stroške v znesku 112,58 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od prvega naslednjega dne po izteku roka za izpolnitev obveznosti, določenega v tej točki izreka, do plačila.

II. Sicer se revizija zavrne.

III. Tožnika morata nerazdelno v 15 dneh od vročitve te sodbe povrniti toženi stranki njene revizijske stroške v znesku 199,33 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od prvega naslednjega dne po izteku roka za izpolnitev obveznosti, določenega v tej točki izreka, do plačila.

Obrazložitev

Dosedanji postopek

1. Tožnika sta s toženko sklenila pogodbo o organiziranju potovanja na Palmo de Mallorca v času od 5. 8. 2015 do 12. 8. 2015. Zaradi kršitev pogodbe s tožbo od sodišča zahtevata, naj razsodi, da je toženka dolžna tožnici povrniti celotno plačilo za turistični aranžma in parkirnino v skupnem znesku 1.661,00 EUR, ter da je vsakemu od tožnikov dolžna plačati po 3.000,00 EUR odškodnine za nepremoženjsko škodo zaradi izgube užitka na počitnicah, vse s pripadajočimi zakonskimi zamudnimi obrestmi.

2. Sodišče prve stopnje je tožbenemu zahtevku delno ugodilo in toženki naložilo, da je dolžna tožnici plačati znesek 442,86 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 15. 7. 2015 dalje do plačila iz naslova sorazmernega znižanja cene potovanja ter vsakemu od tožnikov po 400,00 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 21. 1. 2016 dalje do plačila zaradi izgube užitka na počitnicah (I. in II. točka izreka sodbe). V presežku je tožbeni zahtevek zavrnilo (III. točka izreka sodbe) ter tožnikoma naložilo, da v roku 15 dni toženki nerazdelno povrneta njene pravnne stroške v znesku 929,91 EUR, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od prvega dne po izteku izpolnitvenega roka dalje do plačila (IV. točka izreka sodbe).

3. Sodišče druge stopnje je pritožbi tožnikov in toženke zavrnilo ter potrdilo sodbo sodišča prve stopnje (I. točka izreka sodbe). Odločilo je še, da vsaka stranka krije svoje stroške pritožbenega postopka (II. točka izreka sodbe). Znižanje cene potovanja je ocenilo kot primerno, v zvezi z višino odškodnine zaradi izgube užitka počitnic pa je ugotovilo, da je ta na zgornji meji, vendar še skladna z odškodninami, ki so se za takšne in podobne škode izoblikovale v sodni praksi. Štelo je, da je relevantna tudi sodna praksa evropskih

nacionalnih sodišč, glede na to, da se je priznavanje te škode v slovenski sodni praksi uveljavilo preko sodbe Sodišča Evropske unije (v nadaljevanju SEU) C-168/00 z dne 12. 3. 2002 (Simone Leitner proti TUI Deutschland GmbH & Co KG), domača sodna praksa pa je skromna.

4. Vrhovno sodišče je zoper odločitev sodišča druge stopnje s sklepom II DoR 55/2020 z dne 5. 6. 2020 na predlog toženke dopustilo revizijo v smeri materialnopravnega preizkusa pravnomočne odločitve o višini prisojene odškodnine za nepremoženjsko škodo zaradi izgube užitka na počitnicah.

Revizija

5. Na podlagi tega sklepa toženka zoper sodbo sodišča druge stopnje vloga revizijo zaradi zmotne uporabe materialnega prava in bistvene kršitve določb pravnega postopka. Predlaga, naj Vrhovno sodišče reviziji ugotodi ter sodbi sodišč prve in druge stopnje spremeni tako, da zahtevek tožnikov za plačilo nepremoženjske škode v celoti zavrne, vse s stroškovno posledico.

6. Navaja, da sklicevanje sodišč prve in druge stopnje na arbitrarno stališče Vrhovnega sodišča v sklepu II Ips 160/2013 z dne 23. 4. 2015, da izguba utemeljeno pričakovanega užitka nujno in sama po sebi predstavlja takšen poseg v posameznikovo integriteto, ki upravičuje denarno odškodnino za nepremoženjsko škodo, ne more biti utemeljeno in zadostno. Izhajajoč iz tega stališča Vrhovnega sodišča sta zato sodišči prve in druge stopnje zmotno šteli, da sta tožnika, ki zatrjujeta manjko pričakovanega užitka na potovanju, nujno upravičena do odškodnine za nepremoženjsko škodo. Poudarja, da je nujno začrtati prag, pod katerim ni mogoče govoriti o pravno priznani škodi iz naslova posega v posebej pomembne osebne pravice, ter da tožnika v konkretnem primeru takšne škode nista utrpela. Normalno prostorno sobo, kamor sta bila nameščena, in udoben balkon, bi lahko tožnika uporabljala kot vsi številni turisti, ki so bili nameščeni vanjo pred in za njima. Pomanjkanje pogleda na morje oziroma uvodna prenočitev v bližnjem hotelu pa ne moreta biti okoliščini, ki bi povprečnega potnika toliko vznemirili, da bi porušili njegovo duševno ravnotežje do te mere, da bi bil upravičen do prisoye odškodnine za nepremoženjsko škodo. Sodišče prve stopnje je napačno upoštevalo tudi subjektivne posebnosti tožnikov. V 179. členu Obligacijskega zakonika (v nadaljevanju OZ) so namreč uveljavljeni objektivni okviri za ugotavljanje pravno priznane nepremoženjske škode. Tako kot ni pričakovati, upoštevati in dopuščati, da bi nekdo brez nekih posebnih razlogov ob isti poškodbi in telesnem stanju trpel neke dodatne posebne telesne bolečine, tako tudi v primerih neizpolnitve pogodbe o potovanju subjektivne lastnosti posameznega potnika same po sebi in brez jasnih objektivnih kriterijev oziroma okvirov ne morejo biti odločilni dejavnik pri ugotavljanju upravičenosti do nepremoženjske škode in pri odmeri njene višine.

7. Opozarja, da slovenska sodna praksa, ki temelji na omenjeni odločbi Vrhovnega sodišča, doslej ni zmoгла niti resne umestitve pomena užitka oziroma uživanja življenja, niti enoglasnega odgovora, katere okoliščine naj vplivajo na višino odškodnine. Meni, da mlad človek, ki šele stopa na trg dela, ter zdrav star človek, ki ni več delovno aktiven, že po naravi stvari ne moreta biti upravičena do enako visoke odškodnine kot nekdo, ki potrebuje regeneracijo na dopustu. Takšno gledanje slovenski sodni praksi ni tuje na področju pravične denarne odškodnine zaradi zmanjšanja splošnih življenjskih aktivnosti, saj pri prisoyi pravične denarne odškodnine zagotovo niso zanemarljivi niti način in smisel življenja posameznika pred poškodbo, niti njegova starost po poškodbi. Potreba po regeneraciji kot vodilo za odločitev o potovanju se nikakor ne more predpostavljati, temveč jo mora oškodovanec zatrjevati, pojasniti in dokazati. Enako velja za druga vodila za potovanja, ki se pojavljajo v sodobnem času. Če je tako vodilo počitek, je nujno odgovoriti na vprašanje, ali načrtovano potovanje objektivno gledano sploh lahko doseže takšen cilj. Izpostavlja, da je že zakonodajalec v Zakonu o delovnih razmerjih (v nadaljevanju ZDR-1) predvidel, da je treba delavcu zagotoviti dopust v

trajanju vsaj dveh tednov. Tako ne zadošča zgolj ugotavljanje uresničitve počitka na delu dopusta (pri nekajdnevnih potovanjih). Če namreč potovanje ni predstavljalo dovolj dolgega dopusta, da bi se posameznik glede na dognanja stroke, ki jim je sledil tudi zakonodajalec, na njem lahko odpočil, tedaj o izgubi regeneracije sploh ni mogoče govoriti, saj ta v tem času objektivno gledano ni mogoča. Če pa je potovanje predstavljalo le del dopusta, je treba ugotoviti, koliko so pomanjkljivosti potovanja vplivale na potnikov dopust kot celoto. Pri ugotavljanju, koliko je bil za potnika zaradi pomanjkljivosti zmanjšan pomen potovanja, je treba vrednotiti vse potnikove potovalne cilje in ugotoviti, ali zaradi pomanjkljivosti enega sklopa morebiti niso bili preseženi drugi sklopi ali pa celo ustvarjeni novi sklopi, ki so blagodejno vplivali na potnikovo počutje. Izpostavlja še, da ostaja nejasno, ali je sodišče prve stopnje pri odmeri odškodnine upoštevalo pogodbeno ceno konkretnega potovanja. Če bi jo v smislu, kot sta si to prizadevala tožnika – torej, da se tisti, ki se odločijo za dražje potovanje, po stopnji in intenziteti duševnih bolečin v primeru izjalovljenega potovanja razlikujejo od tistih, ki se odločijo za cenejše potovanje, bi bilo materialno pravo zagotovo zmotno uporabljeno.

8. Meni, da tožnikoma prisojeni znesek ne predstavlja pravične denarne odškodnine iz 179. člena OZ. Ugotovljene pomanjkljivosti posameznih storitev, ki niso bile v celoti uresničene, oziroma njihov pomen, objektivno gledano ne utemeljujejo denarne odškodnine, zagotovo pa ne v prisojeni višini. Glede na dogovorjenih 7 nočitev je sodišče vsakemu od tožnikov pravzaprav prisodilo 57,14 EUR na dan in ne po 50,00 EUR na dan. Tudi 50,00 EUR na dan pa je glede na dolžino, vsebino in pomen potovanja ter vrsto in obseg pomanjkljivosti nevzdržno veliko, še toliko bolj, ker je prvostopenjsko sodišče štelo za upravičeno zgolj nekaj malega več kot četrtnsko znižanje cene zadevnega potovanja. Tako ne gre šteti, da je bilo potovanje tožnikov uničeno ali izjalovljeno, kar je po njenem mnenju pogoj, brez katerega sploh ni mogoče govoriti o pravno priznani nepremoženjski škodi zaradi izgubljenih počitnic. Če pa bi že bilo mogoče govoriti o njej, prisojeni znesek gotovo ne predstavlja pravične denarne odškodnine. V danem primeru le del ene od potovalnih storitev za izvedbo paketnega potovanja ni v celoti ustrezal pogodbenemu dogovoru, pri tem pa manjkajoči del za povprečnega potnika ne predstavlja ne pomembne, kaj šele odločilne okoliščine potovanja. Da bi potniku pripadala odškodnina iz tega naslova, bi moral biti sklop neizvedenih oziroma pomanjkljivo izvedenih potovalnih storitev v očeh povprečnega posameznika odločilen, odstopanja pa posebej izrazita. Tudi če je za posameznega potnika pomembna določena lastnost nastanitve, ki za dopust obče gledano ni ključna (pogled na morje, balkon, sef v sobi, TV), neobstoj te lastnosti objektivno pač ne more uničiti počitnic, razen če obstaja neka individualna posebna lastnost potnika, ki brez te lastnosti sobe objektivno gledano ne more užiti počitnic, tudi če so mu na voljo vse ostale hotelske storitve, zaradi katerih se je odločil za takšno potovanje. V danem primeru takšne lastnosti tožnikov niso bile niti zatrjevane, niti niso obstajale, niti vse lastnosti hotelske sobe, ki sta jih tožnika pričakovala, obče gledano niso bile odločilne. Splošno znano je, da večina nastanitvenih enot pač nima pogleda na morje in da tudi velik balkon ni značilnost povprečne nastanitvene enote. V udobni in urejeni sobi, sicer brez pogleda na morje in ko je na voljo pestra hotelska ponudba, tudi s hotelskimi bazeni, je brez dvoma mogoče preživeti kakovosten dopust. Prisojena dnevna odškodnina presega dnevno povprečno plačo v RS in ne zaostaja za zneski prisojenih odškodnin za dolgotrajne neupravičene odvzeme prostosti s posebnimi posledicami za prizadete. Prav tako je nevzdržno sklicevanje na odškodnine, ki se v primeru posebej intenzivnega posega v pravico potnika do sprostitve na dopustu prisojajo v Avstriji in Nemčiji, kjer je povprečna plača skoraj dvakrat višja kot v RS, in na odločitvi Okrajnega sodišča v Mariboru, ki je obravnavalo primer nastanitve potnika v hotelu, ki je bil še v fazi gradnje, ter primer, ko se je potnik zastrupil s hrano.

Odgovor na revizijo

9. Sodišče je revizijo vročilo tožnikoma, ki sta nanjo odgovorila. Predlagata, naj revizijsko sodišče revizijo

zavrne in toženki naloži plačilo njenih stroškov odgovora na revizijo. Ne strinjata se s toženko, da naj bi ugotovljene pomanjkljivosti storitev predstavljale le zanemarljiva odstopanja od dogovorjenega in da naj ne bi šlo za pomembne okoliščine potovanja z vidika povprečnega človeka. Poudarjata, da sodišči prve in druge stopnje nista prisodili odškodnine avtomatično zaradi kršitve pogodbe, pač pa sta svojo odločitev utemeljili na prikrajšanju užitka in sprostitev, o čemer sta tožnika podala navedbe med postopkom ter izpovedala na zaslišanju. Koliko posameznik potrebuje dopusta in kje ga bo preživel, da si bo fizično ali psihično odpočil, je subjektivno vprašanje. Ne drži, da je bila cena potovanja zanj neodločilna, saj je cena za običajnega človeka povprečnih dohodkov ena od najodločilnejših dejavnikov potovanja, tožnika pa sta imela za to ceno obljubljeni vse, kar sta si na dopustu želela. Za višjo ceno aranžmaja ima oškodovanec višja pričakovanja, kot pa če je že v osnovi plačal nižjo ceno. Menita, da ni primerno računati odškodnine na dan, ampak je treba presoditi, do kakšne enotne odškodnine je upravičen vsak od tožnikov. Ocenujeta, da je prisojena odškodnina prej prenizka kot previsoka, še zlasti glede na ceno aranžmaja in okoliščino, da je bil to njun prvi skupni dopust po sedmih letih. Opozarjata, da toženka niti ne pojasni, kaj naj bi zanj pomenilo uničeno oziroma izjalovljeno potovanje. Po njunem mnenju ni pogoj za prisojo odškodnine zaradi prikrajšanja užitka, da je potovanje uničeno oziroma izjalovljeno, kar pa je konkretno potovanje zanj sicer vsekakor bilo. Menita, da je pomembno subjektivno vrednotenje posameznika, kako se je počutil ob tem, ko se je, namesto da bi užival v dogovorjeni namestitvi, moral ukvarjati s številnimi nevšečnostmi.

10. Revizija je delno utemeljena.

Ugotovljeno dejansko stanje

11. Iz dejanskih ugotovitev sodišč prve in druge stopnje, na katere je revizijsko sodišče vezano (drugi odstavek 370. člena Zakona o pravnem postopku; v nadaljevanju ZPP), izhaja:

- tožnica in tožnik sta s toženko sklenila pogodbo o organiziranju 8-dnevnega potovanja na Palmo de Mallorca v času od 5. 8. 2015 do 12. 8. 2015; dogovorjen je bil letalski prevoz in prevoz do hotela in nazaj na letališče ter namestitve v dvoposteljni sobi s pogledom na morje, klimo, balkon in polpenzionom v hotelu Catalonia Del Mar 3*, za kar vse je tožnica toženki plačala 1.619,00 EUR; izbrani aranžma je bil namenjen sprostivni in razvajanju dopustnikov; to je bil prvi daljši skupni dopust, ki sta si ga tožnika privoščila po sedmih letih;

- tožnika sta pričakovala sprostitev, brezskrbnost, užitek, razvajanje, ter da bodo zanj v okviru dogovorjenega aranžmaja skrbeli drugi;

- ob prihodu v pogodbeno dogovorjeni hotel sta tožnika ugotovila, da jima soba ni na voljo; med 16:00 in 22:00 uro sta opravila več telefonskih reklamacij in čakala na sobo; v nadomestni hotel sta bila nastanjena šele v poznih večernih urah; ostala sta brez dogovorjene večerje; soba v nadomestnem hotelu ni imela pogleda na morje, niti ni bila obrnjena na morsk stran;

- naslednji dan sta morala sobo v nadomestnem hotelu zapustiti že ob 9:00 uri, pri čemer sta ostala brez dogovorjenega zajtrka; sobo sta nato ob 13:00 uri dobila v depandansi pogodbeno dogovorjenega hotela; v tej ni delovala klima, prav tako pa ni imela pogleda na morje, niti ni bila obrnjena na morsk stran; v njej sta preživela drugo in tretjo noč (s 6. 8. na 7. 8. ter s 7. 8. na 8. 8. 2015);

- dne 8. 8. 2015 so ju nato preselili v sobo v objektu pogodbeno dogovorjenega hotela, kjer sta preživela preostanek dopusta; tudi ta soba ni imela pogleda na morje, niti ni bila obrnjena na morsk stran; bila je

majhna, z neustreznim balkonom (nišo z obokom); bila je neposredno nad dostavno potjo in kontejnerji za smeti, zaradi česar sta ponoči slišala hrup smetarskih vozil;

- tožnikoma obravnavani dopust ni prinesel pričakovane sprostitve in užitka, pač pa je zanju pomenil negativno izkušnjo, razočaranje ter stres.

Presoja utemeljenosti revizije

12. Po določbi 371. člena ZPP revizijsko sodišče preizkusi izpodbijano sodbo samo v tistem delu in glede tistih konkretnih vprašanj, glede katerih je bila revizija dopuščena. Zato revizijsko sodišče ne bo odgovarjalo na ostale revizijske očitke o zmotni uporabi materialnega prava ter uveljavljane procesne kršitve, kolikor niso neločljivo povezani z dopuščenim vprašanjem.

13. SEU je v sodbi C-168/00 z dne 12. 3. 2002 (Simone Leitner proti TUI Deutschland GmbH & Co KG) odločilo, da je treba zaradi odprave izkrivljanja konkurence in večje zaščite potrošnikov 5. člen Direktive Sveta 90/314/EGS z dne 13. 6. 1990 o paketnem potovanju, organiziranih počitnicah in izletih (v nadaljevanju Direktiva) interpretirati tako, da potrošnikom daje pravico do odškodnine za nepremoženjsko škodo zaradi neizpolnitve ali kršitve pogodbene obveznosti v zvezi s paketnimi počitnicami ne glede na to, ali nacionalne zakonodaje tako pravico priznavajo ali ne.

14. Vrhovno sodišče je že v sklepu II Ips 160/2013 z dne 23. 4. 2015 zavzelo stališče, da morajo slovenska sodišča upoštevati stališče iz navedene sodbe SEU, ki zelo široko interpretira navedeno določbo Direktive in priznava vse mogoče vrste nepremoženjske škode, vključno z odškodnino za izgubo užitka potovanja. Ker Republika Slovenija ni implementirala Direktive, se je Vrhovno sodišče zavzelo za uporabo prava EU ob upoštevanju domače ureditve odškodninske odgovornosti za povzročeno nepremoženjsko škodo (posredni učinek prava EU). Odločilo je, da je treba upoštevati, da gre pri izgubi užitka za poseg v osebno pravico do duševne integritete. To pa nadalje pomeni, da tožniku za priznanje pravno relevantne škode ni treba zatrjevati obstoja v določbi 179. člena OZ navedenih duševnih bolečin, temveč zadošča že trditev, da na dopustu ni užival, kar implicira določeno psihično nelagodje oziroma porušenje duševnega ravnovesja.¹

15. Odmera odškodnine za nepremoženjsko škodo zaradi izgube užitka na počitnicah doslej še ni bila predmet presoje Vrhovnega sodišča. V času obravnavanega potovanja veljavna Direktiva in določbe Zakona o varstvu potrošnikov (vključno z novelo G, v nadaljevanju ZVPot) tega vprašanja ne urejajo.² Tako je treba na podlagi prvega odstavka 57.g člena ZVPot uporabiti splošna pravila OZ o poslovnih odškodninskih odgovornostih, vključno z določbo 246. člena OZ, ki napotuje na smiselno uporabo določb o povrnitvi nepogodbene škode, torej tudi na uporabo 179. člena OZ.³

16. Po 179. členu OZ je denarno odškodnino mogoče prisoditi zaradi posega v osebne pravice, med katerimi je tudi pravica do duševne integritete. Kršitev duševne integritete je tudi kršitev človekovih čustev in predstav – gre za motnje duševnega ravnotežja, oziroma za kršitev osebnega ali duševnega miru. V sodobni družbi je dopustniški užitek pomemben del posameznikove duševne integritete, zato njegova izguba praviloma povzroči nejevoljo, jezo, bes, žalost in razočaranje, kar tudi vpliva na višino odškodnine.⁴

17. Iz razlogov sodišča prve stopnje izhaja, da je kot okoliščine primera pri odmeri odškodnine za izgubo užitka na dopustu upoštevali namen potovanja, intenzivnost in trajanje kršitve pogodbe, ceno potovanja ter subjektivno doživljanje tožnikov ob izgubi užitka (točke 29 do 32 obrazložitve prvostopenjske sodbe). S temi merili je soglašalo tudi sodišče druge stopnje (13. točka obrazložitve drugostopenjske sodbe).

18. Glede na prej pojasnjeno niso utemeljeni revizijski očitki, da naj bi ostalo nejasno, ali je bila pri odmeri odškodnine upoštevana tudi pogodbeni cena konkretnega potovanja. Merila, ki sta jih upoštevali sodišči prve in druge stopnje po presoji Vrhovnega sodišča predstavljajo ustrezno izhodišče.⁵

19. V skladu z ustaljeno sodno prakso sta temeljni načeli za odmero odškodnine za nepremoženjsko škodo načelo individualizacije višine odškodnine in načelo objektivne pogojenosti višine odškodnine.

20. Prvo izhaja iz spoznanja, da je posameznik edinstvena, neponovljiva in nerazdružljiva celota telesne in duševne biti, zato vsak specifično doživlja svojo telesno in duševno celovitost in posege vanje. V okviru tega načela je torej treba upoštevati subjektivno doživljanje oškodovanca ob izgubi užitka na dopustu.

21. Vendar mora biti načelo individualizacije višine odškodnine vselej upoštevano le tako, da odmera odškodnine ni le posledica izključno oškodovančevega individualnega vrednotenja konkretnih posledic, katerih subjektivno doživljanje je z vidika slehernega oškodovanca že po naravi stvari zanj vselej poudarjeno neugodno. V okviru načela objektivne pogojenosti višine odškodnine je zato treba okoliščine konkretnega primera primerjati s primerljivimi zadevami iz sodne prakse, saj je to pogoj za enotno obravnavanje nepremoženjskih škod različnega obsega in določanje odškodnin zanje v ustreznih razmerjih. V tem pogledu so pomembni tudi drugi dejavniki: dogovorjeni namen, lastnosti in cena potovanja ter intenzivnost in trajanje kršitve pogodbe, vse z namenom upoštevanja pomena prizadete dobrine in namena odškodnine za nepremoženjsko škodo, da ta ne bi podpirala teženj, ki niso združljive z njeno naravo in namenom.

22. Res je, da lahko dopustnik zaradi nepopolno ali nekakovostno opravljenih storitev (in posledično manj vrednega potovanja) na podlagi drugega odstavka 57.e člena ZVPot zahteva sorazmerno znižanje cene potovanja, če gre za bistvena odstopanja od dogovorjenega obsega in kakovosti storitev, pa celo vračilo vsega vplačanega zneska. Odškodnina, za razliko od popolnega ali delnega povračila plačanega zneska potovanja (*vollständige oder teilweise Rückzahlung des Reisepreises*), pa ni namenjena vzpostavitvi enake vrednosti vzajemnih dajatev pogodbenih strank (*Synallagma*), ampak predstavlja odškodnino potniku, ker ni mogel preživeti počitniškega časa na način, kot je bil dogovorjen z organizatorjem potovanja. Iz tega izhajajoče (nematerialno) prikrajšanje (*immaterielle Beeinträchtigung*) je lahko pri velikem manjku potovanja, ki praviloma vpliva tudi na psihično in fizično počutje potnika, znatno večje, kot v primeru, če potovanje sploh ni bilo izvedeno.⁶

23. Po drugi strani pa so ravno s ceno potovanja ter njegovim dogovorjenim namenom in lastnostmi začrtani okviri utemeljenih pričakovanj glede dopustniškega užitka (utemeljeno pričakovani užitek na dopustu). Za višjo ceno so pričakovanja glede kakovosti dopustniških doživetij utemeljeno višja. Nenazadnje je to običajno tudi razlog, ki vpliva na višino cene potovanja. Prav tako bodo pričakovanja višja pri enkratnih (na primer poročnih) ali dlje časa načrtovanih potovanjih. Intenzivnost in trajanje kršitve pogodbe v razmerju do utemeljenih pričakovanj pa pomembno vplivajo na oceno intenzivnosti izgube užitka. Zgolj neznatne pomanjkljivosti ne zadoščajo za prisojo odškodnine.⁷ Ob tem je treba upoštevati tudi trajanje potovanja, saj pri krajših potovanjih praviloma že dan ali dva trajajoča kršitev pogodbe ne bo pomenila zgolj neznatne škode.

24. Pomen prizadete dobrine je kriterij, ki pove, kako določena družba kot celota v določenem času in prostoru vrednoti dobrino določene vrste. Namen odškodnine za nepremoženjsko škodo pa je v satisfakciji – moralnem zadoščenju oškodovanca in ne sme podpirati morebitnih obogatitvenih teženj oškodovanca. Gre torej za upoštevanje objektivnih materialnih možnosti družbe, ki se izražajo z razponi odškodnin, ki jih slovenska sodišča prisojajo za nepremoženjske škode primerljivega obsega.⁸

25. V konkretnem primeru tožnika na potovanju nista uživala, občutila sta stres in razočaranje, o čemer sta trditve podala že v tožbi. Glede na dejanske ugotovitve sodišč prve in druge stopnje o dogovorjenem namenu in lastnostih potovanja sta tožnika utemeljeno pričakovala sprostitev, brezskrbnost, užitek, razvajanje, ter da bodo zanju v okviru dogovorjenega aranžmaja skrbeli drugi. Ker je bil to njun prvi daljši dopust po sedmih letih in ker je šlo za relativno dražje potovanje, sta si od dopustniških doživetij razumljivo veliko obetala. Kršitve pogodbe o organiziranju potovanja nikakor niso bile neznatne, kot to skuša prikazati toženka. Z njimi je bilo zaznamovano celotno 8 dnevno potovanje tožnikov. Ob prihodu na destinacijo sta ugotovila, da jima soba v pogodbeno dogovorjenem hotelu ni bila na voljo, tako da sta morala do poznih večernih ur v negotovosti čakati na nadomestno nastanitev. Ostala sta brez dveh dogovorjenih obrokov hrane. Zaradi razlogov, ki niso bili na njuni strani, sta morala zamenjati tri nastanitve, pri čemer nobena od sob ni ustrezala pogodbeno dogovorjeni. Nobena od sob ni imela pogleda na morje, niti ni bila orientirana proti morju. Poleg tega v sobi, v kateri sta preživela drugo in tretjo noč, ni delovala klima, soba, v kateri sta preživela preostanek dopusta pa je imela le nekakšno nišo namesto balkona ter je bila neposredno nad dostavno potjo in kontejnerji za smeti, zaradi česar sta tožnika ponoči slišala hrup smetarskih vozil. Kumulativni učinek navedenih kršitev je po presoji Vrhovnega sodišča znatno skalil pričakovani dopustniški užitek tožnikov.

26. Vendar pa toženka utemeljeno opozarja, da sta sodišči prve in druge stopnje tožnikoma prisodili previsoko odškodnino iz tega naslova. Čeprav je utemeljeno pričakovani dopustniški užitek v sodobni družbi pomembna dobrina, škode, ki sta jo utrpela tožnika, sodišči prve in druge stopnje nista ustrezno umestili v razmerja med lažjimi, srednjimi in težjimi škodami ter odškodninami zanje. Presodili sta, da gre vsakemu od tožnikov odškodnina v višini 50,00 EUR na dan, za 8 dni dopusta torej vsakemu po 400,00 EUR, kar upošteva razmere v času izdaje prvostopenjske sodbe znaša 0,36 takratne povprečne neto plače.⁹

27. Sodne prakse Vrhovnega sodišča glede višine odškodnine zaradi izgube utemeljeno pričakovanega užitka na dopustu še ni, zato sta se sodišči prve in druge stopnje sklicevali tudi na zneske odškodnin, ki se za tovrstno škodo prisojajo v Avstriji, kar pa, kot utemeljeno opozarja toženka, ni primerno. S tem namreč niso upoštevane objektivne materialne možnosti slovenske družbe. V zadevah Višjega sodišča v Mariboru I Cp 48/2016 in I Cp 129/2017, na kateri sta se prav tako sklicevali sodišči prve in druge stopnje, pa prisojena odškodnina za nepremoženjsko škodo zaradi izgube užitka na dopustu (v prvem primeru po 60,00 EUR za vsak dan 8 dnevnega dopusta, v drugem primeru pa po 50,00 EUR za vsakega od 6 dni trebušnih težav na dopustu) ni bila predmet preizkusa pred Vrhovnim sodiščem, pri čemer zadeva I Cp 48/2016 niti ni javno objavljena. Sicer pa iz dejanskih okoliščin zadeve I Cp 48/2017 (kot so povzete v sodbi sodišča prve stopnje) ter zadeve I Cp 129/2017 izhaja, da je šlo za tako intenzivne kršitve pogodbe, da je bilo stanje hotela in njegove okolice povsem neprimerno za dopustovanje oziroma le-to 6 dni na 7 dnevnem potovanju ni bilo možno zaradi trebušne okužbe, ki je terjala celo 4 dnevno bolnišnično zdravljenje.¹⁰

28. Sodna praksa Vrhovnega sodišča glede nepremoženjske škode, ki je po obsegu primerljiva z obravnavanim primerom, je skromna. Po presoji Vrhovnega sodišča je med primerljive zadeve mogoče šteti zadevo II Ips 636/2009 z dne 17. 1. 2013, v kateri je bila zavržena revizija tožnika, ki mu je bila prisojena nižja odškodnina, v višini 0,34 povprečne mesečne neto plače, in sicer za večjo škodo – telesne bolečine, ker je zaradi protipravnega izklopa električnega toka sredi zime zbolel za angino in gripo, tako da je bil v bolniškem staležu 10 dni.

29. Upoštevaajoč vse okoliščine konkretnega primera, pomen prizadete dobrine ter namen odškodnine za nepremoženjsko škodo, Vrhovno sodišče zaključuje, da pravična denarna odškodnina za škodo zaradi izgube užitka na dopustu, ki sta jo utrpela tožnika, znaša za vsakega po 20,00 EUR na dan, skupno za 8 dni dopusta torej za vsakega po 160,00 EUR (oziroma 0,14 povprečne mesečne neto plače). Takšna odškodnina po

presoji Vrhovnega sodišča pravilno odseva razmerja med manjšimi in večjimi škodami ter odškodninami zanje.

30. Na tem mestu Vrhovno sodišče še pojasnjuje, da je od okoliščin konkretnega primera odvisno, ali se odškodnina za izgubljeni dopustniški užitek določi najprej v dnevnem in nato v skupnem znesku, ali pa neposredno v enotnem znesku. Ker so v obravnavanem primeru kršitve pogodbe v pretežno enaki intenzivnosti zaznamovale vse dni potovanja tožnikov, Vrhovno sodišče ocenjuje, da sta sodišči prve in druge stopnje utemeljeno izbrali prvo možnost.

Odločitev o reviziji

31. Ker je bilo torej materialno pravo zmotno uporabljeno, je Vrhovno sodišče reviziji delno ugodilo in sodbi sodišč prve in druge stopnje delno spremenilo (prvi odstavek 380. člena ZPP) tako, da je s strani sodišč prve in druge stopnje prisojeno odškodnino za izgubljeni užitek na dopustu za vsakega od tožnikov znižalo na 160,00 EUR. V preostalem delu pa revizija toženke ni utemeljena in jo je zato Vrhovno sodišče zavrnilo (378. člen ZPP).

O stroških postopka

32. Odločitev o stroških temelji na določbah drugega odstavka 154. člena ZPP v zvezi z drugim odstavkom 165. člena ZPP. Ker je Vrhovno sodišče izpodbijani sodbi delno spremenilo, se je spremenil tudi uspeh pravnih strank.

33. Po delni ugoditvi reviziji sta tožnika v postopku na prvi stopnji uspela približno v deležu 10 %, toženka pa v deležu 90 % (skupno prisojenih 762,86 EUR od zahtevanih 7.661,00 EUR). Vrhovno sodišče je za obe stranki upoštevalo odmero stroškov prvostopenjskega postopka, kot jo je opravilo sodišče prve stopnje, ter sedaj spremenjeni uspeh v postopku. Tako ti stroški za tožnika znašajo 1.747,07 EUR, 10 % od tega pa 174,71 EUR. Stroški toženke znašajo 1.439,80 EUR, 90 % od tega pa 1.295,82 EUR. Po medsebojnem pobotu priznanih stroškov morata tožnika toženki nerazdelno povrniti 1.121,11 EUR stroškov prvostopenjskega postopka.

34. Uspeh toženke v pritožbenem postopku znaša 39 % (od pritožbeno spornih 1.242,86 EUR je po delni ugoditvi reviziji uspela s 480,00 EUR). Tožnika na njeno pritožbo nista odgovorila. Vrhovno sodišče je toženkin pritožbene stroške odmerilo na podlagi predloženega stroškovnika ter v skladu z Odvetniško tarifo (v nadaljevanju OT) in Zakonom o sodnih taksah (v nadaljevanju ZST-1). Priznalo ji je 250 točk za pritožbo (tar. št. 21/1 OT), materialne stroške v višini 2 % od vrednosti odvetniške storitve (11. člen OT), 22 % DDV na odvetniške stroške (2. člen OT) in sodno takso v višini 102,00 EUR (tar. št. 1121 taksne tarife ZST-1). Ni pa ji priznalo 20 točk za poročilo stranki, saj ne gre za samostojno opravilo. Skupno tako znašajo pritožbeni stroški toženke 288,66 EUR. Glede na njen uspeh sta ji tožnika dolžna nerazdelno povrniti 112,58 EUR pritožbenih stroškov.

35. Ker je bila revizija dopuščena po predlogu, v katerem je kot izpodbijana vrednost pravnomočne sodbe opredeljena vrednost 800,00 EUR, toženkin revizijski uspeh znaša 60 %, revizijski uspeh tožnikov pa 40 %. Vrhovno sodišče je revizijske stroške pravnih strank odmerilo na podlagi predloženih stroškovnikov ter v skladu z OT in ZST-1. Toženki je priznalo 250 točk za sestavo predloga za dopustitev revizije (21/4 OT), 175 točk za sestavo revizije (21/3 OT v zvezi z 21/5 OT), materialne stroške v višini 2 % od vrednosti odvetniške storitve (11. člen OT), 22 % DDV na odvetniške stroške (2. člen OT) in sodno takso v višini 102,00 EUR (tar.

št. 1131 in 1132 taksne tarife ZST-1). Tožnikoma je priznalo (v okviru priglašениh stroškov) 175 točk za sestavo odgovora na revizijo (21/3 OT), materialne stroške v višini 2 % od vrednosti odvetniške storitve (11. člen OT) in 22 % DDV na odvetniške stroške (2. člen OT). Ni pa pravdnima strankama priznalo nagrade za poročilo stranki oziroma za pregled dokumentacije in posvet s stranko, saj ne gre za samostojni opravili. Tako revizijski stroški toženke znašajo 419,32 EUR, 60 % od tega pa 251,59 EUR. Revizijski stroški tožnikov znašajo 130 EUR, 40 % od tega pa 52,26 EUR. Po medsebojnem pobotanju morata tožnika toženki nerazdelno povrniti 199,33 EUR revizijskih stroškov.

36. Tožnika sta dolžna plačati odmerjene stroške v petnajstdnevem izpolnitvenem roku, ki prične teči naslednji dan po vročitvi te sodbe (prvi, drugi in tretji odstavek 313. člena ZPP).

Sestava senata in glasovanje

37. Vrhovno sodišče je odločalo v senatu, navedenim v uvodu odločbe. Odločitev je sprejelo soglasno (sedmi odstavek 324. člena ZPP).

-----
¹ Več N. Zupan, Odškodnina za izgubljeni dopust v domači sodni praksi: kaj se lahko naučimo?, Pravni letopis 2016, Ljubljana 2016, str. 88.

² Te problematike ne ureja niti sedaj veljavna Direktiva (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 in Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 90/314/EGS kot tudi ne z novelo H spremenjene določbe ZVPot.

³ Vrhovno sodišče RS je že večkrat zavzelo stališče, da v primeru kršitve pogodbe ni izključena odškodninska odgovornost za nepremoženjsko škodo (npr. odločbe II Ips 290/2017 z dne 17. 5. 2018, II Ips 94/2015 z dne 2. 7. 2015, II Ips 342/2014 z dne 22. 1. 2015 in II Ips 160/2013 z dne 23. 4. 2015). Takšno stališče pa je zastopano tudi v teoriji (npr. D. Možina, Nepremoženjska škoda zaradi izgube počitnic: Leitner pri nas doma, Podjetje in delo, št. 1/2014, str. 41 do 56).

⁴ Npr. A. Finžgar, Osebnostne pravice, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana 1985, str. 55, 137 in 139, N. Zupan, nav. delo, str. 83 do 103, sklepni predlogi generalnega pravobranilca Antonia Tizzana k zadevi SEU C-168/00 (Simone Leitner proti TUI Deutschland GmbH & Co KG) z dne 20. 9. 2001 (44. točka obrazložitve) ter sklep Vrhovnega sodišča II Ips 160/2013 z dne 23. 4. 2015.

⁵ Podobna merila so uveljavljena tudi v avstrijski (npr. odločba Vrhovnega sodišča Avstrije (OGH) 3 Ob 118/14w z dne 21. 8. 2014; dostopno na: https://rdb.manz.at/document/ris.just.JJT_20140821_OGH0002_0030OB00118_14W0000_000?execution=e1s1&highlight=3+Ob+118%2F14w (21. 2. 2022)) ter nemški sodni praksi (npr. odločba nemškega Zveznega vrhovnega sodišča (BGH) X ZR 111/16 z dne 21. 11. 2017; dostopno na: <https://openjur.de/u/971161.html> (21. 2. 2022)).

⁶ Sodba nemškega Zveznega vrhovnega sodišča (BGH) X ZR 94/17 z dne 29. 5. 2018; točka I. 2. b) dd) razlogov (dostopno na: <https://openjur.de/u/2110123.html> (21. 2. 2022)).

⁷ Podobno npr. Vrhovno sodišče Avstrije (OGH) v zadevi 3 Ob 118/14w z dne 21. 8. 2014.

⁸ Npr. sodbi Vrhovnega sodišča RS II Ips 536/2002 z dne 11. 9. 2003 in II Ips 387/98 z dne 15. 7. 1999, M. Trampuž, Odločanje o nepremoženjski škodi, Pravosodni bilten, 6/1982, Ljubljana 1982, str. 100 in 101 ter D. Jadek Pensa, Obligacijski zakonik s komentarjem, GV Založba, Ljubljana 2003, splošni del, 1. knjiga, str. 1036 do 1038.

⁹ Ta je v maju 2019 znašala 1.113,88 EUR (vir: Statistični urad RS; www.stat.si).

¹⁰ V okviru sodne prakse slovenskih višjih sodišč glede višine denarne odškodnine za nepremoženjsko škodo zaradi izgube užitka na dopustu Vrhovno sodišče dodaja še zadevi Višjega sodišča v Ljubljani III Cp 1912/2016 z dne 16. 11. 2016 ter III Cp 3307/2015 z dne 16. 12. 2015. V prvi zadevi je Višje sodišče v Ljubljani presodilo, da gre tožnici za 6 dnevno prikrajšanje za užitek na dopustu odškodnina v višini 250,00 EUR. Iz dejanskih ugotovitev izhaja, da je bil dopust za tožnico izrednega pomena, ker je bil zaradi njenih takratnih obveznosti kot profesionalne trenerke rokometu to njen edini dopust v tistem letu. Zaradi zastupitve s hotelsko hrano je bila prikrajšana za 6 od 8 dni dopusta. Ležala je v hotelski sobi, nazadnje pa tudi v bolnišnici. V drugi zadevi pa je šlo za štirinajstdnevno potovanje štiričlanske družine v Turčijo, kjer je bila hotelska postrežba hrane pomanjkljiva (gneča med obroki, čakanje na pribor), otroka pa je v hotelu opikal mrčes, tako da so 9. dan obiskali zdravnika ter se nato predčasno vrnili domov (alergijska reakcija otrok je ovirala kopanje in aktivnosti na prostem). Višje sodišče v Ljubljani je presodilo, da pravična denarna odškodnina zaradi izgube užitka dopusta za vsakega od staršev znaša 150,00 EUR, za vsakega otroka (v starosti 10 oziroma 13 let) pa 100,00 EUR. Tudi v teh primerih prisojene odškodnine niso bile predmet preizkusa pred Vrhovnim sodiščem.

Datum zadnje spremembe: 10.05.2022